

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu L. Č., bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. T. S., advokátom, so sídlom v K., proti žalovaným 1/ **Ministerstvu obrany Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Kutuzovova 8, 2/ **Ústavu pamäti národa**, so sídlom v Bratislave, Námestie SNP 28, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 14 C 69/2004, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. novembra 2008 sp. zn. 3 Co 294/2007, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Navrhovateľovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I rozsudkom z 1. júna 2005 č. k. 14 C 69/2004 – 42 určil, že žalobca bol neoprávnene evidovaný v materiáloch bývalej štátnej bezpečnosti ako držiteľ bytu alebo držiteľ konšpiračného bytu. Žalovaným 1/, 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi trovy konania v sume 6 120 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Uviedol, že žalovaní sú v danej veci pasívne legitimovaní, keď pasívna legitimácia žalovaného 1/ vyplýva predovšetkým z ustanovení § 8 a § 27 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov. Dňa 21. 4. 2002 došlo k podpísaniu dohody medzi ministrami obrany Slovenskej a Českej republiky, že archívne materiály bývalej Československej vojenskej

kontrarozvedky zostávajú naďalej v správe Ministerstva obrany Českej republiky, ale sú k dispozícii Ministerstvu obrany Slovenskej republiky. Preto aj žalovaný 2/ je pasívne legitimovaným, keďže má k týmto materiálom prístup. Tým, že žalobca bol v materiáloch bývalej ŠtB evidovaný ako držiteľ konšpiračného bytu, hoci sa táto skutočnosť nezakladala na pravde, došlo k zásahu do práva na ochranu jeho osobnosti, z ktorého dôvodu bola žaloba v žiadanom rozsahu dôvodná. Žalobca totiž vojenskej kontrarozvedke prenajal miestnosť č. 4 nachádzajúcu sa na prízemí v budove Posádkovej správy mesta K. na B. ul., ktorá nebola rozhodnutím stavebného úradu určená ako bytová jednotka, ale určená na výkon pracovných činností, t. j. ako kancelárska miestnosť (podľa ustanovenia § 62 zákona č. 41/1964 Zb., ktorý bol zrušený zákonom č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 1. 1. 1992 bytom sa rozumie miestnosť alebo súbor miestností, ktoré sú podľa rozhodnutia stavebného úradu určené na bývanie a môžu tomuto účelu slúžiť ako samostatné bytové jednotky). Neoprávnený zásah vyvolal u žalobcu konkrétne následky. Napriek splneniu podmienok nebol povýšený do hodnosti plukovníka, nemohol vykonávať funkciu s touto plánovanou hodnosťou, čo mu spôsobilo stratu na mzde a následne na dôchodku. Evidovaním (držiteľ konšpiračného bytu) mu vznikla aj nevyčísliteľná spoločenská ujma, keďže sa o tejto skutočnosti dozvedeli všetci jeho spolupracovníci a v prípade jej uverejnenia aj na elektronických médiách, by bola ujma ešte väčšia. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 27. novembra 2008 sp. zn. 3 Co 294/2007 na odvolanie žalovaných potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným 1/ vo výroku, ktorým bolo určené, že žalobca bol neoprávnene evidovaný v materiáloch bývalej štátnej bezpečnosti ako držiteľ bytu alebo konšpiračného bytu. Zmenil ho vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným 2/ tak, že žalobu proti žalovanému 2/ zamietal a vo výroku o trovách prvostupňového konania tak, že žalovaný 1/ je povinný nahradiť žalobcovi trovy konania 6 120 Sk na účet právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo vzťahu žalobcu a žalovaného 2/ náhradu trov konania účastníkom nepriznal. Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi trovy odvolacieho konania 1 655 Sk na účet právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovanému 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V plnom rozsahu sa stotožnil so záverom prvostupňového súdu, že evidencia žalobcu ako držiteľa požičaného bytu alebo ako držiteľa konšpiračného bytu je neoprávnená, ktoré konanie je potom neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti. Pokiaľ ide o otázku pasívnej legitimácie bol toho názoru, že jediným pasívne

legitimovaným subjektom je Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Uviedol, že medzi účastníkmi nie je sporné, že žalobca bol evidovaný ako držiteľ požičaného bytu, resp. držiteľ konšpiračného bytu v zoznamoch vedených bývalou treťou Správou ZNB, ktorá bola vojenskou kontrarozviedkou. Sporné ani to, že všetky registre a archívne materiály bývalej vojenskej kontrarozviedky boli v roku 1990 prevedené do kompetencie Ministerstva národnej obrany a po rozdelení Českej a Slovenskej federatívnej republiky zostali vo výlučnej správe Ministerstva obrany Českej republiky. Táto skutočnosť vyplýva aj z toho, že 21. 4. 2002 došlo k podpísaniu dohody medzi ministrami obrany Českej a Slovenskej republiky o tom, že archívne fondy bývalej vojenskej kontrarozviedky a Vojenského obranného spravodajstva a spisových fondov Vojenskej spravodajskej služby zostávajú v držbe českej strany a slovenskou stranou môžu byť využívané za účelom vykonávania šetrení v rámci bezpečnostných previerok. Je pravda, že Ministerstvo obrany Slovenskej republiky fyzicky nedisponuje archívnym materiálom, v ktorom sú evidované údaje o žalobcovi, ale pokiaľ by sa priklonil k jeho názoru, že vo veci nie je pasívne legitimovaným, mohlo by byť porušené právo žalobcu na poskytnutie súdnej ochrany podľa ustanovenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Iný subjekt na území Slovenskej republiky totiž nie je oprávnený akýmkoľvek spôsobom disponovať, resp. mať prístup k informáciám z archívnych fondov bývalej vojenskej kontrarozviedky (rovnaký záver možno vyvodiť aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Co 34/1995). Za tejto situácie dospel k záveru o nedôvodnosti námietky žalovaného 1/ týkajúcej sa jeho pasívnej legitimácie. Žalovaný 2/ nedisponuje žiadnou písomnosťou z bývalých archívov VKR alebo ŠtB, ktoré by sa týkali evidencie žalobcu ako držiteľa požičaného bytu, resp. konšpiračného bytu a takéto informácie o žalobcovi nikdy nezverejnil, preto žiadnym spôsobom nezasiahol do práva žalobcu na ochranu jeho osobnosti. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, podal dovolanie žalovaný 1/. Žiadal ho (ako aj rozsudok súdu prvého stupňa) v napadnutej časti zrušiť a konanie zastaviť. Prípustnosť dovolania vyvodil z § 237 písm. b/ O. s. p., pretože nie je pasívne legitimovaný, nie je nositeľom povinností zodpovedajúcim uplatnenému právu a nespôsobil žiadny neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti žalobcu. Trval na tom, že ani v čase podania odvolania (ani v súčasnej dobe) nespravuje archívny materiál bývalej Štátnej bezpečnosti po rozdelení ČSFR a tieto materiály majú možnosť využívať aj iné subjekty. Vychádzajúc zo samotného znenia medzinárodnej dohody,

ktorá bola podpísaná 21. 4. 2002 medzi Ministerstvom obrany Slovenskej a Českej republiky a predovšetkým jej čl. 1 ods. 1 (upravujú sa podmienky a spôsob využívania archívnych fondov bývalej vojenskej kontrarozvedky za účelom vykonávania šetrení v rámci bezpečnostných previerok), je nesporné, že nemôže podľa vlastnej potreby využívať predmetné archívy a nemôže z nich okrem jediného dôvodu (vykonávanie bezpečnostných previerok) ani získavať údaje. Nejedná sa teda o také využívanie alebo získavanie údajov aké predpokladá stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 1 Co 34/95 (nemožno ho na danú vec aplikovať). Odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu týkajúce sa porušenia práva žalobcu považoval za účelové a bol toho názoru, že žalobca ani nepreukázal naliehavý právny záujem na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O. s. p.).

Žalobca navrhol dovolanie ako neprípustné odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný. Dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému nie je prípustné a preto ho treba odmietnuť.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

Keďže v prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, podmienky prípustnosti dovolania upravuje ustanovenie § 238 O. s. p.

Dovolanie je zásadne prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.), alebo proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

V prejednávanej veci dovolateľ napadol rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, pričom sa nejedná o prípad, v ktorom by sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu skôr vysloveného v tejto veci. Prípustnosť dovolania teda nemožno vyvodzovať z ustanovenia § 238 ods. 2 O. s. p. Rovnako

odvolací súd nevyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť dovolacieho súdu skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p. (§ 242 ods. 1 O. s. p.), dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku či uzneseniu) odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vstupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že prípustnosť dovolania nie je založená už tým, že dovolateľ určitú vadu konania tvrdí, ale až zistením, že konanie je takou vadou skutočne postihnuté. Dovolací súd preto skúmal, či konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté vadami uvedenými v citovanom ustanovení, pre ktoré by bolo možné podať proti jeho rozhodnutiu dovolanie, pričom osobitnú pozornosť zamerlal na vadu dovolateľom v dovolaní priamo namietanú.

Žalovaný 1/ odôvodnil prípustnosť dovolania ustanovením § 237 písm. b/ O. s. p. (ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania) z dôvodu, že nebol v konaní pasívne legitimovaným (nebol nositeľom povinností zodpovedajúcim uplatnenému právu žalobcom).

Z uvedeného je zrejmé, že žalovaný 1/ nerozlišuje medzi vecnou legitímáciou a spôsobilosťou byť účastníkom konania. Vecná legitímácia vyplýva z hmotného práva, má ju ten, kto je podľa hmotného práva nositeľom uplatneného práva a povinnosti. Či je účastník konania tiež vecne legitimovaným (aktívne či pasívne), ukáže sa až v konečnom rozhodnutí o veci. Jej nedostatok zmätočnosť konania podľa § 237 písm. b/ O. s. p. nespôsobuje, vedie k zamietnutiu návrhu (žaloby) na začatie konania meritórnym rozhodnutím. Na rozdiel od toho, spôsobilosť byť účastníkom konania (civilnoprocesnú subjektivitu) má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti, inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 19 O. s. p.). Odpoveď na otázku kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti dáva

Občiansky zákonník, podľa ktorého spôsobilosť mať práva a povinnosti majú aj právnické osoby (§ 18 ods. 1 tohto zákonníka).

V posudzovanej veci je Ministerstvo obrany Slovenskej republiky ústredným orgánom štátnej správy. Podľa § 35 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy sú ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy právnické osoby. Na strane žalovaného 1/ vystupovala teda v konaní právnická osoba s vlastnou právnou subjektivitou (subjekt, ktorý má spôsobilosť mať práva a povinnosti), z ktorého dôvodu je spôsobilá byť účastníkom občianskeho súdneho konania (§ 19 O. s. p.). Žalovaným 1/ tvrdená existencia vady uvedenej v § 237 písm. b/ O. s. p. nie je preto daná.

Dovolací súd nezistil ani existenciu ďalšej vady konania uvedenej v ustanovení § 237 O. s. p. pod písmenami a/ a c/ až g/.

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že dovolanie žalovaného 1/ smerovalo proti rozsudku odvolacieho súdu vo výroku, proti ktorému nie je dovolanie prípustné podľa § 238 O. s. p. a neboli zistené ani dôvody prípustnosti uvedené v § 237 O. s. p. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolanie žalovaného 1/ ako neprípustné odmietol (§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c / O. s. p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky úspešnému žalobcovi proti žalovanému 1/, ktorý úspech nemal, náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože nepodal návrh na ich priznanie (§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p., § 142 ods. 1 O. s. p. a § 151 ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. januára 2010

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Emília Kišacová